Küçə ticarətinə inzibati baryerlərin müəyyənləşdirilməsi

Qubad İbadoğlu
İqtisadi Tədqiqatlar Mərkəzi

Məzmun

1. Azərbaycanda küçə ticarətinin yayılma dərəcəsi və problemləri
2. Küçə ticarətinə dair müxtəlif ölkələrin təcrübələri
3. Küçə ticarətinə inzibati bayerlərin müəyyənləşdirilməsi ilə bağlı dərinləşdirilmiş müsahibələr
4. Nəticə və təkliflər

Azərbaycanda küçə ticarətinin yayılma dərəcəsi və problemləri

1

Azərbaycanda küçə ticarəti

- Azərbaycanda küçə ticarəti əsasən insanların gur olduğu ərazilərdə geniş təşəkkül tapıb. Ölkə əhalisinin əsasən Bakı şəhərində məskunlaşdığını və işlədiyini nəzərə alsaq paytaxtın küçə və meydanlarında, səkilərdə, bazarların ətrafında, avtobus dayanacaqlarında, metro stansiyalarının giriş-çıxışlarında, məhəllələrdə küçə ticarətinə rast gəlmək mümkündür.

Azərbaycanda küçə ticarətinin tənimlənməsi problemləri

- Hüquqi tənzimlənmə *(qanun, normativ aktlar);*
- İnstitutsional tənzimləmə *(Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin Ticarət və xidmət departamenti bazarlarda, yarmarkalarda və ticarət mərkəzlərində ticarət və xidmət qaydalarının gözlənilməsinə nəzarəti həyata keçirir və bu sahədə qanun pozuntularının aradan qaldırılması ilə bağlı qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada tədbirlər görür);*
- Vergi tənzimlənməsi (*səyyar, bazarlarda və digər kütləvi ticarət yerlərində piştaxtadan, avtomobildən və qoşqu vasitələrindən istifadə etməklə pərakəndə satış fəaliyyəti*);
- İnzabati tənzimləmə *(İnzibati Xətalar Məcəlləsinə edilən son əlavə və dəyişikliklərdən sonra müəyyən edilməmiş yerlərdə malların satılması və ya işlərin (xidmətlərin) göstərilməsinə görə cərimənin məbləği 80 manat müəyyən olunub.).*

Küçə ticarəti düzgün tənzimlənmədiyi hallarda yaranan çətinliklər

- Qeyri-formal iqtisadiyyat genişlərir;
- Vergidən yayınma halları artır;
- Sosial ödənişlərdən yayınma imkanı yaranır;
- Korrupsiya üçün münbit şərait yaranır;
- Mənşəyi bilinməyən, keyfiyyətsiz və müddəti keçmiş malların satışı üçün imkanlar yaranır;
- Nəqliyyat vasitələrinin və pyadaların hərəkəti çətinləşir;
- Şəhərin görkəminə xələl gəlir;
- İstehlakçıların hüquqlarını qorumaq imkanları azalır;
- Satıcıların əmək və sosial hüquqlarını təmin etmək sahəsində çətinliklər yaranır.

Küçə ticarətinin yaratdığı üstünlüklər

- Əlavə məşğulluq və qazanc imkanları yaranır;
- Məhsulların ticarəti daha kompakt, asan şəkildə təşkil olunur;
- Sahibkarların və istehlakçıların xərcləri azalır;
- Sənətkarlığın və xalq yaradıcılığının inkişafına stimul yaranır.

2

Küçə ticarətinə dair müxtəlif ölkələrin təcrübələri

Küçə ticarətinə dair müxtəlif ölkələrin təcrübələri

Ölkə	Kücə ticarətinə icazə verilən yerlər	Küçə ticarətində satılan əsas məhsullar	Küçə ticarətinin tipləri
Çexiya Respublikası	Xüsusi meydanlar, bazarlar	Ərzaq məhsulları, qəzet, paltar, texnika, fast food, güllər, suvenirlər, antik əşyalar	Küçə bazarları, çadırlar
İspaniya	Xüsusi meydanlar, məhəllələr, bazarlar	Ərzaq məhsulları, qəzet, paltar, fast food, güllər, suvenirlər, antik əşyalar, ev heyvanları, rəsm əsərləri	Küçə bazarlar, kiosklar, xususi avtomobillərdə satış, piştaxttalarda satış
İsveç	Xüsusi meydanlar, bazarlar, kücələr, dizayner yarmarkaları	Ərzaq məhsulları, qəzet və jurnallar, güllər, sənətkarlıq əşyaları, əl işləri, incəsənət işləri	Küçə bazarları, kiosklar, dizayner yarmarkaları
İtaliya	Xüsusi meydanlar, bazarlar	Ərzaq məhsulları, qəzet, fast food, güllər, suvenirlər, antik əşyalar	Küçə bazarlar, kiosklar, piştaxttalarda satış
Çin	Xüsusi meydanlar, bazarlar	Ərzaq məhsulları, paltar, texnika, zinət əşyaları, fast food, güllər, ev heyvanları	Küçə bazarları, piştaxtalar, çadırlar, səyyar mətbəxlər
Yaponiya	Xüsusi bazarlar	Ərzaq məhsulları, paltar, texnika, qab-qacaq, kitablar, fast food	Küçə bazarları, ticarət avtomatları, kiosklar, çadırlar, piştaxtalar,
Türkiyə	Xüsusi meydanlar, bazarlar, piyada keçidləri, məhəllələr	Ərzar məhsulları, paltar, zinət əşyaları, xalçalar, ətriyyat, texnika	Küçə bazarları, kiosklar, piştaxttalar
Rusiya	Bazarlar, piyada keçidləri	Ərzar məhsulları, paltar, texnika, ev heyvanları	Küçə bazarlar, kiosklar, xüsusi avtomobillərdə satış, piştaxttalarda satış

3

Küçə ticarətinə inzibati baryerlərin müəyyənləşdirilməsi ilə bağlı dərinləşdirilmiş müsahibələr

Küçə ticarəti ilə bağlı dərinləşdirilmiş müsahibənin obyektləri

- Küçə ticarəti ilə bağlı dərinləşdirilmiş müsahibə ərzaq, qeyri-ərzaq, ət, meyvə, un məmulatları, təmir sexi, metronun giriş və çıxışlarındakı satış məntəqələrini əhatə etməklə 22 sahibkar arasında keçrilib.

- Küçə ticarətiylə bağlı dərinləşdirilmiş müsahibə Bakı şəhərində və onun müxtəlif ərazilərində ərzaq, qeyri-ərzaq, ət, meyvə, un məmulatları satışı, təmir xidməti ilə məşğul olan sahibkarlar arasında keşirilib. Bununla yanaşı metro stansiyalarının keçidində və İçərişəhər ərazisində xırda sahibkarlıqla məşğul olanlar da müsahibəyə cəlb olunub.

Dərinləşdirilmiş müsahibənin sualları

- 1.Küçə ticarətinə başlamaq üçün hansı mərhələlər var və hara müraciət edirsiniz?
- 2. İşi başlamaq üçün rəsmi və qeyri-rəsmi nə qədər xərc tələb olunur?
- 3.Fəaliyyət zamanı hansı rəsmi və qeyri-rəsmi ödənişlər olur?
- 4. Fəaliyyət zamanı hansı inzibati baryerlərlə qarşılaşırsınız?

1.Küçə ticarətinə başlamaq üçün hansı mərhələlər var və hara müraciət edirsiniz?

Sahibkar	• Yerin seçilməsi
İcra hakimiyyəti	• Razılığın alınması
Polis	• İcazənin alınması

2. Fəaliyyətə başlamaq üçün qeyri-rəsmi nə qədər ödəniş tələb olunur?

	İcra hakimiyyəti	Polis	MKİS	Cəmi
Ərzaq	500	200	100	800
Meyvə	300	500	200	1000
Ət	600	400	----	1000
Təmir sexi	200	200	100	500
Un məmulatları	100	100	----	200

Qeyd: Şəhərin hansı hissəsində yerləşməsindən asılı olaraq xərclər dəyişir

3.Fəaliyyət dövründə hansı rəsmi və qeyri-rəsmi ödənişlər edilir?

	İcra hakimiyyəti	Polis	MKİS	Ticarət və Xidmət departamenti	Vergilər Nazirliyi	Gigiyena və Epidemiologiya İdarəsi	Baytarlıq İdarəsi	Standartlaşdırma Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Komitəsi	Nəqliyyat Nazirliyi	Cəmi
Ərzaq	50	20	10	20	20	10	----	10	----	140
Meyvə	50	50	10	----	----	10	----	----	----	120
Ət	50	20	----	----	20	20	20	----	----	130
Təmir sexi	----	50	----	----	----	----	----	----	50	100
Un məmulatları	----	20	10	----	----	10	------	20	----	60

4. Fəaliyyət zamanı hansı inzibati baryerlərlə qarşılaşırsınız?

Ərzaq

- İcra nümayəndəliyi
- MKİS
- Polis
- Vergi
- Ticarət Departamenti
- Gigiyena və Epidemiologiya İdarəsi
- Standartlaşdırma metrologiya və Patent

Meyvə

- İcra nümayəndəliyi
- Polis
- MKİS
- Gigiyena və Epidemiologiya İdarəsi

Ət

- İcra nümayəndəliyi
- Polis
- Vergi
- Baytarlıq idarəsi
- Gigiyena və Epidemiologiya İdarəsi

4. Fəaliyyət zamanı hansı inzibati baryerlərlə qarşılaşırsınız?

Təmir sexi	Un məmulatları	Qəzet
Nəqliyyat Nazirliyi	Standartlaşdırma, metrologiya və Patent üzrə Dövlət Komitəsi	İcra hakimiyyəti
Polis	Polis	Polis
	MKİS	
	Gigiyena və Epidemiologiya İdarəsi	

4

Tövsiyələr

Tövsiyələr

- Tənzimləyici qanunverici bazanın yaradılması;
- İnstitusional əsasda səlahiyyətlər bölgüsünə yenidən baxılması;
- Küçə ticarətinə patent vergi və ya lisenziya sisteminin tətbiqi;
- Küçə ticarəti ilə məşğul olan işçiləri əhatə edən ayıca sosial sığorta növünün tətbiq olunması;
- Kücə ticarəti ilə məşğul olanların assosiasiyasının yaradılması;
- Yaradılacaq Assosiasiyanın Streetnet İnternasional təşkilatına üzv olması.

Təşəkkürlər

Suallar